

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a városba küldendők.</p>
---	---	--

Szentséges Urunk

XIII. LEO pápának

körlevele

az apostoli Szentszékekkel közösségben élő patriárkákhöz, prímásokhoz és püspökökhöz

a munkások állapotáról.

(Folytatás.)

Elhangzik tehát az egyház szava a gazdagsággal megáldottakhoz, hogy a vagyon nem szabadít meg a gondoktól, az örök életre nem csak nem használ, de azt veszélyezteti. Jézus Krisztusnak intelmei a gazdagokhoz, kell, hogy félelemmel töltsek el ezeket, mert egykor az örök Birónak számadással tartoznak, hogy az élet és szerencse javaival mint sáfárkodtak. Hatalmas tanítása van az egyháznak a gazdagságról, melyről a pogány világnézetben csak homályos sejtélem sem uralgott, melyet azonban az egyház teljes tisztaságba állított, s vagy a mi még több a gyakorlati életben, meg is valósította. Ez ajócsелеkedetekre és az alamizsnára való kötelesség, mely különbséget tesz az igazságos vagyon és annak igazságos felhasználása között.

A magán vagyon, amint láttuk, a természeti rendben alapszik. E vagyonnak használata a jog korlátain belül az egyének nemesak meg van engedve, hanem szükséges is az embernek társadalmi életére. Meg van engedve — mondja szt. Tamás — hogy az embernek vagyona legyen, és szükséges is az emberi életre.¹⁾ S ha kérdezzük miként kell e vagyon felhasználását elrendezni, az Egyház ugyanazon szentel feleli: „Az embernek a külön javakat nem mint saját, hanem mint közös jót kell tekintenie és alkalmaznia, amint lehet, hogy az a szükölködőkkel is megosztassék; azért mondja az apostol: Paranosljátok meg a gazdagoknak, hogy szívesen adjanak.²⁾”

Lelkűismeretében senki sines kötelezve, hogy akként se gitsen felebarátján, hogy saját magától, vagy családjától elvonja a szükségeseket. Az alamizsnálkodás végett az állászerű tisztéséges kiadásokról senki sem köteles lemondani. „Mert senki sines — mondja ismét szt. Tamás — kötelezve, hogy ki nem mért módon éljen.³⁾”

De ha nagyobb a birtok, mint amennyi az állászerű életfenntartásra szükséges, akkor előlép a kötelesség az alamizsnára a szükségét szenvedő felebarátok számára. „Ami fölöslegetek van, adjátok a szegényeknek!“ — van írva az evangéliumban! Mindazon által ez nem a jogszerűség követelése, — kivéve a végszükség esetét, — hanem a keresztényi szereteté s azért nem is lehet arra senkit bírói uton kényszeríteni. De ép ezáltal nyer e kötelesség oly erősítést, mely hatalmasabb minden földi törvényhozónál és bírónál, mert a világ örök Birájától ered, ki a jószívűséget sokszor ajánlotta. — „Jobb adni mint venni“⁴⁾ mondá ő és az utolsó ítélet napján akként akar itélni az alamizsnák elosztása vagy megtagadása fölött szegényei között, mintha neki adták, hogy tőle tagadták volna meg azokat. „Amit egynek ezen legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek“⁵⁾

A mondottakat tehát röviden egybefoglalva: Akinek az Úr és az Isten gazdagon adott javakat, legyenek azok lelkiek, vagy anyagiak, legyenek azok szellemi javak, kötelessége a fölösleget arra a célra fordítani, mely úgy az ő legjobb meggyőződése szerint való, mint másoknak is hasznára szolgál s mintegy az isteni gondoskodást pótolja jótékonyágával. „Akinek értelem jutott osztályrészül, mondja nagy szent Gergely, fordítsa azt hasznóhajtó tanácsokra, akinek gazdagsága van, láson utána, hogy a jótékonyágban el ne maradjon, aki a gyakorlati terén bir tapasztalattal és ügyességgel, használja fel tehetségét embertársai javára.⁶⁾”

A vagyontalanokat ellenben arra tanítja az egyház, hogy a szegénység épen nem szégyen az örök Igazság előtt, és hogy a kézimunka mint kereset az életfenntartás céljaira egyáltalán nem tisztességtelen. Krisztus a mi Urunk saját életével és példájával bizonyította be ezt, midőn mi érettünk szegényenyé lön, noha gazdag vala⁷⁾ és noha Isten fia és maga az Isten volt, egy ács fiának tartotta magát, sőt élete egy jó részét testi munkával töltötte. „Nemde ez az ács fia?“⁸⁾ Aki ez isteni példát komolyan tekinti, hamar belátja, hogy az embernek igazi méltósága és nagysága erkölesi tulajdonságaiban, az az erényben rejlik, s hogy az erény oly jó,

1) Luk. II. 4.

2) Apost. csel. 20. 35.

3) Máté. 25. 40.

4) In Evang. Hom. IX. u. 7.

5) II. Cor. 8. 9.

6) Máté 13. 55.

1) II—II. Qu. LXVI. a. 2.

2) II—II. Qu. LXV. a. 2.

3) II—II. Qu. XXXII. a. 6

melyet mindenki megszerezhet, az úr és polgár, a gazdag és a szegény, s hogy egyáltalán semmi más, hanem csak az erény tehát a mennyország örökösége. Igen, e világnak elhagyottjai és szerencsétlenei iránt az isteni szeretet napjainkban szinte jobban megnyilatkozik.

Krisztus Jézus boldognak mondja a szegényt, ő magához hív mindenkit, kiket a bu és fáradság terhel, szeretettel öleli magához, hogy megvizsgálja őket, s az elnyomottakat és üldözötteket karolja át különös jóakarattal. Ez igazságoknak kell visszatartaniok a javakkal megáldottakban az elbizakodottságot és felbátorítani a szegényekben a esüggedést, a gazdagokat meg kell indítaniok a szegények iránt s a szegényeket bátorságra hangozni. Így a társadalmi szakadás a két osztály között könnyen kisebbitethető s mindkét oldalon felkölthető a békés hangulat.¹⁾

Ha azonban a keresztény erkölestán egész valójában érvényesül, nem maradhatnak meg a békés hangulatnál, a felébredt testvéri szeretet össze fogja fűzni mindakét részt. Akkor mindkettőben abban a tudatban főgnak élni, hogy van közös atyjuk, ki mindannyioknak egy közös ezélt tuzött ki: az örök jutalmat, mely maga az Isten, ki egyedül képes teljesen boldogítani az embereket és az angyalokat. Akkor fel fogják érteni, mit tesz az hogy Jézus Krisztus mindenkit megváltott szenvedéseivel, mindnyáját felemelte arra a méltóságra, hogy Istennek gyermekeiként tekintessenek, akkor igazi szellemi testvéri kötelék fűzi őket össze az Ur Krisztussal, „az első szülöttel a többi testvér közül,“ akkor félreértik, hogy a természetnek javai és az isteni kegyelem ajándékai a nagy emberesalád közös tulajdonát képezik, csak az zárta-ván ki a mennyei boldogság örökségéből, ki arra méltatlanná tette magát. „Ha pedig fiaí örököseí, Krisztusnak pedig örökös társai, de ugy ha vele együtt szenvedünk, hogy együtt meg is diesöitessünk.“

Ezek a keresztény felfogás szerint az embernek jogai és kötelességei. S nem érne-e véget minden viszály, már rövid idő alatt, ha ez igazságok a polgári társadalomban teljes érvényesítésre jutnának?

Az egyház e közben azonban nem elégszik meg azzal, ha megmutatja az üdvösségre vezető utat, de használja a gyógyszereket is. Egész törekvése odairányul, hogy az emberiséget saját tanítása és szelleme szerint nevelje és átalakítsa. A püspökség és a papság útján oktatását a nép legtávolabb köreibe is elterjeszti, a meddig csak befolyása terjedhet. Iparkodik behatolni az ember belsejébe és meghajlítani akarát, hogy minden eselekvésében Isten törvényeihez igazodjék. És épen e belső munkásságban mely körül minden forog, fejtí ki az egyház győzelmen kizárólagosan vele egybeforró hatalmát. Mert az eszközöket, melyekkel utat tör a szívekhez, magától Jézus Krisztustól erre a ezélra kapta, s azokban valósággal Isteni erő nyilatkozik meg. Egyedül ezek az eszközök, hatolnak be az emberi kebelbe, egyedül ez a hatalom bírja az ember hajlandóságra kötelessége teljesítésére, saját szenvedélyének legyőzésére, Istennek és felebarátaink teljes szeretetére az erény útjában álló számos akadályok legyőzésére. Elég ennek igazolására a multakra utalnunk, Csak egy példát hozunk fel,

mely felüláll minden kétségen, ez az egyháznak befolyása és közreműködése, mely által a polgári társadalom megújult egész alapjától fogva a magas társadalmi erőivel, melyeknek egyedül van birtokában, az emberiséget az igazi haladás útjára vezette, sőt egyenesen az enyészettől mentette meg új életre: keresztény nevelése által a népeket oly fejlődésre juttata azokat, mely nem csak messze túlhaladja az előző művelődési irányokat, de a jövőben sem fog semmi más jobb által felülhaladhatni. Ezen jó tettek ösfórrása az Ur Jézus személyében rejlik, ugyanó a végzésre is azoknak, mert a mint a világ minden jót az istenembernek köszönhet, úgy minden jó is mint végzésre ő hozza át vissza. Jézus Krisztusnak élete keresztül hatolt a föld kerektségén: miután az evangélium igaz világossága felragyogott és az Isten megtestesülésének és nemünk Megváltójának nagy titka nyilvánvalóvá lön, elhatott az minden népekhez, minden néposztályokhoz, megalapítván náluk a keresztény hitet és az erkölesi törvényeket. Ezért szükség szerűséggel következik tehát hogyha az emberi nem segítő eszközöket keres, ezeket csak a nyilvános és magán életnek keresztény alapokra való visszaállításában találhatja fel. Mert elismert sarokigazság, hogy minden társadalom, mely belső megújodást szomjazik, csak az eredeti alapjához való visszatérésben érheti el ezélját. Minden javításnak és tisztulásnak tökéletessége abban áll, elérni és megvalósítani azt, ami az eredetkor ezélt volt, e ezélra való törekvésben pedig megfelelő életmódok kell a testületnek felvennie. Az e ezéltől való eltérés egy a visszaeséssel, a visszatérés ugyanabba eszközli a gyógyulást: s ez áll ugy magáról az államról, mint testületről, mint áll az állampolgároknak számszerint legerősebb osztályáról, a munkásokról.

Az egyháznak e gondoskodása a szellemi élet ápolásában nem merül ki annyira, hogy a földi élet követelményeiről megfeledekezék. Sőt inkább, főleg a munkásosztály iránt a legbuzgóbb törekvéssel van telve, hogy az élet szükségleteinek anyagi gondjait is enyhítse. Már az erkölesösségre és az erényre való buzulással munkálja az anyagi jót is, mert az igazi keresztény élet mindig hozzájárul a földi boldogság eléréséhez: az Isten munkálja ezt, aki ösfórrása és ajándékozója minden jélétnek, aki az ember iránt jó hajlandósággal viseltetvén, visszatartja két ellenségét, melyek legáltalánosabban főközői a nyomor keserűségének s ezek a féktelen vágyakozás a vagyonra és az élvezetekre. Határozott földi jutalom a megelégedés és a takarékoság, mely az elveszett szerenese javakért kárpótól, megóv a szenvedélytől és könnyelműségtől, melyek által a látszólagos jólét gyakran oly hamar végetér.

Azonkívül az egyház az alkalmas gyakorlati tanácsokat is megadja a szegények és munkások anyagi nyomorúságának enyhítésére, fenntartván a legkülönfélébb intézeteket e ezélra. Igen, hogy ez irányban kifejtett munkássága minden időben a legjobb hatással volt, azt még ellenségei is elismerik. Az első keresztények idejében a testvéri szeretet oly hatalmas volt, hogy a gazdagok gyakran minden javaikról lemondottak, hogy a szegényeket felsegíthessék. Ennek folytán, — mint a szentírás mondja „Nem vala semmi szükség a hivek között.“¹⁾ A mindennapi alamizna hivatása a diakonásoknak volt kötelessége az Apostol rendeletéből s a diakonatus egyházi rendi fokozata egyenesen e ezélra állapítottott

1) Róm. 8, 17.

1) Apost. cset. 4. 54.

meg. Szent Pál apostol az egyházaknak soknemű gondjai közt maga indult el, hogy a jeruzsálemi egyház szegényeinek alalmazását gyűjtöjtsön. Tertulián beszél a keresztények egyes gyülekezeteinél szokásos hozzájárulásokról, melyeket ő a szeretet „depozitumának“ nevez, azt mondván, hogy a szegények gyámloltására és eltemetésére, a segélyre szoruló mindkét nem-beli árvák, elaggottak és hajótöröttek javára fordított.¹⁾ Eként tekintélyes egyházi törzsvagyon gyűlt egybe, melyet mint a szegények és szükségbe jutottak örökségét aggodó gonddal őriztek.

Az egyház nem restelte, hogy koldusként járjon a gazdagoknál ajtóról ajtóra, hogy a szorongatottaknak segítséget nyújthasson. Közös anyja volt szegénynek és gazdagnak egyaránt és gyulasztva a keresztényi szeretettől, külön szerzetes rendek alakultak, melyek hivatásukul tekintették a földi nyomor enyhítését elanyira, hogy minden bajban külön segítséget, minden fájdalomra külön vigasztalást adhattak. S mégis a jelenben emelkednek hangok, melyek épen mint a pogányok hajdanában tettek, vádolják az egyházat még e szeretetből fakadó jóselekedetekért is. Ocsárolják, czélszerűtlennek mondják épen az egyházi jótékonyt is helyettük valamiféle állami rendszert akarnának felállítani. De hol vannak azok az állami vagy emberi berendezések, melyek keresztényi szeretetet és önfeláldozást, melyet ezek fellendülésükre az egyháztól nyertek, pótolhatnak? Nem egyedül az egyháznak tülka e mennyei felbuzdulás. S ha szeretet és az önfeláldozás nem a Megváltónak legszentebb szívéből fakad, semmis. De hogy a Megváltó belső életének osztályosai lehessünk, az ő egyháza élő tagjainak kell lennünk.

Nincs kétség, hogy a szociális kérdés megoldására minden emberi eszközt mozgásba kell hoznunk. Mindenkinek, kit e kérdés bármely vonatkozásában érint, hivatásához mérten közre kell működnie. Az isteni előrelátás, mely e czélra a leghatalmasabb eszközöket adja, már mintegy példaadásul szolgál, mert bármily sokféle okoktól függ a megoldás, ezek mindannyian elősegítik egymást a végezel elérésében.

Első sorban arról van szó, mily részt vegyen az államhatalom a kérdés rendezésénél. Államhatalom alatt e helyett nemcsak az egyes országok kormányformáit értjük, hanem magát az államhatalomnak a természet és az ész rendjén nyugvó eszméjét, amint az a kinyilatkoztatás igazságából folyik, s amint azt a keresztény államról írott körleveleinkben kifejtettük. — És a segítség, melyet az államtól várnak, első sorban oly általános törvényhozási intézkedésekben és rendezkedésekben áll, melyek a jólét emelését czélozzák. Ez a feladatuk a böles belátással bíró kormányoknak, kik ismerik kötelességüket az államok helyes vezetésére. Az államban pedig a jólétnek legfőbb előmozdítója a rend, az erkölcs és fegyelem, rendezett családi élet, a valásnak és jognak tisztelete, mérsékelt kiadások a terhek arányos megoszlása, az iparnak, kereskedelemnek és a tölművelésnek virágzása és hasonlók. Mennél előrelátóbban használják ki ez emelő eszközöket, annál biztosabban valószínűsíthető meg az állam tagjainak jóléte. Tág tér nyílik tehát itt melyen az állam a munkások sorsának javítására működhetik, s ha ez uton halad, minden oly ellenvetés, mely tulkapás-

ról vádolná őt, lehetetlen, mert mi sem tartozik inkább az állam lényegéhez, mint a közjó ápolására való kötelesség, s minél inkább valószínűsíti meg e czélt intézkedéseivel, annál kevésbé van szükség a munkások viszonyainak javításánál más eszközökre.

(Folytatás köv.)

Eszrevételek a „Protestáns Közlöny“-ben „A felekezeti türelmetlenség netovábbja“ cz. alatt megjelent cikkre.

A „Protestáns Közlöny“, mely a piskü ügyekről már többször hozott hol ironikus, hol cynikus megjegyzései által figyelmünket felkeltette, újból egy nagyhangú cikkel kedveskedik nekünk, Juhász Izidor, piskü ev. ref. kör-lelkésznek tollából, mivel a piskü plebános Aldoó-Csütörtökön a kath. leánykáknak nem engedte meg, hogy az ottani ev. ref. templomban a második szákramentom, az uri szent vacsorának első felvételénél énekökökkel közreműködjenek.*)

Nem ismerjük a helyi körülményeket, tehát tisztán, a cikkekre szándékozunk reflektálni — meghagyván a tért, hogy ha szükségesnek látja a helybeli plebános, tegye meg észrevételeit — csakis a kath. egyház tanát akarjuk ez alkalommal, ha Juhász Izidor ur szíves lesz megengedni, vitatni.

Mindenek előtt ki kell jelentenünk, hogy a piskü plebános, habár Juhász ur a piskü híveket, kik „a hagyományos féltékenységet, kislelkűséget, fanatikus bigottizmust letéve, józanul, szabadon gondolkoznak“ (ipsissima verba), — szívesen, sőt örömmel egyeztek bele, hogy gyermekeik a nevezett ünnepélyen közreműködjenek, nemesebb gondolkozásu papra tartja érdemeseknek, helyesen egy kath. lelkipásztor hivatásához hűen járt el! Mert nem tekintve azt, hogy ugyanekkor a katolikusoknak is ünnepjük lévén — Pisküben még hozzá első áldozás, — és ez kötelezte őket semmi szín alatt ki nem menthető kötelezettséggel kath. isteni tiszteleten jelen lenni, azonkívül általános egyházi tilalom tiltja communicationem in sacris catholicorum cum acatholicis“ vagyis a katolikusoknak a nem katolikusokkal a szent dolgokban való közlekedést. És pedig tiltja a b s o l u t e a tényleges közlekedést, mint: a nem katolikus isteni szolgálatra járn, ott egyházi szónoklatot hallgatni, közimákat elmondani, éneket azok nyilvános isteni tiszteletén énekelni.**)

Persze a tiszteletes ur, mindenesére predestinatio hatása alatt, a mi egyházi jogi fogalmainkkal s így az abban elfoglalt állások jogkörével tisztában nem lévén, hogy a confirmatio ünnepélyét, mely szerinte a ref. papszentelés (szeretők már egyszer tudni e fenséges szertartásnak miben létét, hogy olajat használnak-e, vagy a helyett a szellemi felvilágosodás leheletével kenik meg az ifju levitanak föl nem kent homlokát) után egyike a legfelemelőbb szertartások egyikének, a kath. gyermekek közreműködésével emelje, az iskolaigazgatóhoz, ki ottan kath. kántor is egy személyben, aztán a gond-

*) Használó szándékról vettünk értesítést Nagy-Enyedről is; itt azonban a helybeli kath. lelkésznek egyenes kijelentésére, hogy az nem lehet, szépen elhagyták.

**) V. ö. Instructio Vicarii Cardinalis 12 Julii 1878 apud Demko Jus Ecc. T. I. p. 145 Szeredy „Egyházjog“ I. k. 243 lap.

nokhoz, mint szerinte a legilletékesebb forumhoz, végül fűhöz-fához kapván, magukhoz a szülőkhöz fordult, persze azon udvariassággal, a mint írja, mely a protestáns lelkészeket mindig jellemezte, (Tessék csak megkérdezni, mit szólott ehez néhai br. Kemény István?). Ezeknek, persze az ily nagy udvariasságnak engedve, semmi kifogásuk nem volt.

Ezek szerint helytelenül járt el az iskolaigazgató, mert először neki, mint kath. kántornak tudnia kellett volna azt, hogy ez ünnep minden felnőtt katolikusra nézve egyformán kötelező, a mely alól senkit semmi okból felmenteni nem lehet, de helytelenül másodsor, mert mint iskolaigazgatónak szintén tudni kellett volna azt, hogy a vallásoktatás, az isteni tiszteleten való megjelenés a növendékek részéről mind az egyházi, mind az állami törvények értelmében az egyház illetve a felekezeti lelkészeinek kizárólagos hatásköréhez tartozik. Mi pedig a gondnok urat illeti, csak annyit mondunk nézze meg van-e kinevezési okmányában szó arról, hogy ily ügyekbe bele szóljon.

Itt nincs szó a templomba való járásról a növendékeket illetőleg. Tehát állásának jogkörét tullepte a gondnok akkor, midőn jegyzőkönyvi kivonatban azt írja a ref. lelkészeknek, hogy neki semmi kifogása nincs, az ellen hogy a leánykák az isteni tisztelet emeléséhez hozzá járuljanak.

Megengedem, hogy néhány a hit dolgaiban nem eléggé jártas szülő megengedte, hogy gyermekeik az ev. ref. templomban énekeljenek; de ezt tenniök nem volt szabad mert azon percztől fogva hogy gyermekeiket az iskolába adják, a gyermekek mind az egyházi mind az állami törvények értelmében az idevágó egyházi illetve felekezeti rendeleteknek vannak alávetve, nem pedig a szülők változó szeszélyének; azelőtt pedig a szülőket lelkiismereti kötelességük kell hogy e tárgyban vezesse. És hamár a Cardinalis Vicariusnak idézett instructioja értelmében vétkeznek azon szülők, kik gyermekeiket a protestáns iskolába küldik és pedig mint: peccati enormissimi rei, mennyivel nagyobb számadásra vonatnak majd azok, kik a szabad gondolkodás és nemes felfogás kedvéért protestáns templomban engedik, respective vezetik gyermekeiket.

Nem veszszük a tiszteletes urnak továbbá azon megjegyzéseit, hogy a főpásztornak ez ügyben intézett leiratát bulá-nak, a plebánosnak a szülőkhöz intézet leiratát „enczikliká-nak” nevezi gunynak se tréfának, hiszen ahoz nem ért, hanem igen is tudakosságnak, azaz tudatlanságnak pedig ez már nem „fennbéjázó tudás és megtartás” hanem valljuk be juhászokdó tudatlanság; de mély hálánkat kell kifejezzük a miatt hogy felettünk sajnálkozik, mert mi szegény sötéten-czek „a sötétség századaiban a lelkek lenyügözésére alkotott és elavult haszontalan canonokat” megtartjuk, de a „kötelező erővel bíró Csáky-féle rendeletet” minden lelkiismereti furdalis nélkül áthágjuk. Mit tehetünk mi erről, ha erre vagyunk praedestinálva, hogy szüntelen áthágjuk. Igen uram, mi az egyház törvényeit általában mindig érvényeseknek és kötelezőeknek, tartjuk, mi pedig ezen communicatióra vonatkozót illet addig, míg önök mind vissza nem térnek az igazi egyház kebelébe, de a Csáky-féle rendeletet, melyet az önök türelmesége szült, s a mely isteni és egyházi törvényeinkbe ütközik soha sem fogjuk lelkiismeretben kötelezőnek tartani.

A tiszteletes ur még azzal is előhozakodik, a mit már annyit csépeltek uton-útfélen, — hogy a protestáns egyház

bir egyedül kiválólag azon felséges hivatással, hogy a magyar nemzeti haladást biztosítsa. Ezen annyiszor már megezáftolt állításnak legyen szabad csak azzal feleljek, hogy Erdélyben a reformáció előtt jobban állott a magyarság ügyei vagyis kevesebb volt az ecclesia deserta s hogy különösen azon helyeken a hol a tért a reformatio a katholizismustól elvette ott terjedt el Erdélyben leginkább az eloláhosodás.

A mint látszik bosszantja Juhász urat az „erdélyi püspök” cím, mely minden építhetőn nélkül csak is a kath. püspököt illeti. E szintén megvitatott themához nem szükség többet szólnunk csak annyit, hogy ezt az apostoli király adta a pápa beleegyezésével, ezt az országos törvények elismerik, míg ez önök friss sültjűkhöz nincs senkinek étvágya.

Végül a szeretetet ajálja, de miképpen teheti ezt, mikor a protestáns hitézikkely erre vonatkozólag Buchmann szerint így hangzik: „a szeretet sem az igazuláshoz, sem az üdvösségre nem szükséges; vajjon ártalmas-e, ez még nincs elhatározva.” Talán a földi boldogság alapfeltételül akarja tenni? A majori fit hic argumentatio.

Különb: Pax nobis!

— j.

A fül.

— Irta egy füles. —

Önök azt hiszik, kedves olvasóim, midőn a címet elolvassák, hogy nó, valamelyik böles ismét előtalálja mély-séges tudományának koldús tarisnyáját, s itt untatja az olvasókat néhány oldalon át, és a szerkesztő, természetesen csak hogy a lap teljék, szivesen sorozza még az ily altató cikket is a tárczák közé. Nó de csak azért is mutassuk meg azoknak a füles tudósoknak, hogy lehet még a fülről is eszevgni annélkül, hogy dob-hártya, agy-hártya, s más efféle finom hártyák még finomabb fejtegetésével vesztegetnök az időt.

Tehát képzeljenek el, k. olvasóim, egy fület, mindegy-akár egy piczinyke egér-, akár egy nagy számár — fület. S ha ezt megtették, fogják meg füloket, szorítsák keblükre, és érzékenydenek el, hisz fontolják meg, hogy midőn a szó említetik, hányan és hányan kapnak oda, hová a természet építő művésze az emberi test Pompejus oszlopát, a fület emel, s mily különböző érzelmekkel! Mert míg az egyiknek a természetes halló eszközből dupla porezió is jutott, addig másoktól a szeszélyes sors egészen elvette, megtagadta az emberi test az egyik legfőbb díszét.

Lám mindjárt feloszthatjuk az emberiséget két nagy csoportra: fülesekre és fületlenekre. Ezek ismét több alfajra bomlanak.

Vegyük először a fületleneket!

Vannak abszolút és relatív fülnélküliek. Abszolút fületlenek azok, kiknél egészen hiányzik a külső fülkagyló.

Nó, ez nem valami dicső állapot!

Az ilyen ember ép úgy néz ki, mint a dandy czvikker, s a juh szarv nélkül, azaz: suta. Ezek kötelessége udvarolni.

az agg-szüzeknek, s egy-egy ezüst hajszál kitépésével édessé tenni hátralevő nehéz napjaikat.

Juj! de borzad a hátam, ha erre gondolok!

Már hogysis ne!? Fül nélkül átélni egy hosszú örömteljesnek ígérkező életet, pláne Magyarországon! Nő, mert az udvarias francia még bókot mondana a fületlen embernek, és valami költőiest, érdekest találna benne. Az angol sokkal flegmatikusabb, semhogy más „kebli ügyeibe“ beleavatkoznék.

A heves olasz lelkesültségében saját fülét is levágja, csak fizessen valaki neki egy üveg jó piros bort. De a magyar? az ellensége minden fületlen jószágnak. Már ősapánk is az augsburgi csatából haza bocsátott 7 árva vitézt „gyászmagyaroknak“ keresztelték el? Miért? mert le volt vágva a fülök. Ha pl. csak kezük, vagy lábuk lett volna levágva, hát még ezt eltűrték volna, de mikor a fülüket metszették le azok a kegyetlen németek, nő ez már a meggyaláztatás netovábbja.

„Miért nem vesztetek ti is ott a többivel? — ordítá dübösen az itthon maradt törzsfőnök — fül nélkül mertetek haza jönni? Zárdába veletek, gyalázatos teremtmények, ne lássátok többé a szép magyar nemzetet! „Mindaddig barátok lesztek, míg fületek meg nem nő!“ (Lásd Taksony fejedelem „Politikai észrevételeit“, 2. k. 32 9. l. Csak nálam található!)

S e finom izlést tanusító szellem mai napig is él népünkben, ki nem állhatja a fületlen embert. Megtűrni a németet, sőt „sógor“ ezimre méltatja; a zsidót kedves „szomszédjának“ tartja; a legnagyobb türelemmel végig hallgat egy 4—5 órán át tartó unalmas kormányparti beszámolót; elolvass egy kötet fűzfá poétai szerelmes zöngeményt, s nem kap tudóvést tőle, de már egy fületlen embert nem tud nyugodtan végig nézni, azt szánja is, neveti is, utálja is. Azért félek én annyira a fülbetegségtől. Hátha levágják?

Élni megvettette egy nemzettől, de a mi még föbb, udvarolni csak egy óráig is egy öreg szűznek, — ptfj, de iszonyu! Nem bánom én, legyen föld süket, inkább még vattát is teszék fülembé, hogy még annyit se halljak, de le ne vágják ezt a drága jószágot.

Vannak relativ fületlenek is, azaz olyanok, kiknek egyik fülök meg van, de a másik, „ki tudja miféle tragikus eset alkalmával kiszakított gazdája ölelő karjai közül. (Olyan általános ez a frázis, hogy szinte még ide is talál.)

Meg kell adni, hogy inkább egy füle se legyen az embernek, mint csak egy. Az ilyen ép úgy néz ki, hogy nagyonis világos hasonlattal éljek, mint midőn valaki végig veszt Pest főutcáin, de nadrágának csak egy szára van, a másik valamelyik sáncz szélén aluszsa játszi álmait.

Nő de, mert nekik is jutott valami a jóból, megtűrhetők 30—40 éves „hajadonoknái“, s kötelességükké tétetik, hogy a tisztos nőekkel, kiknek rég benőtt a fejük lágya, együtt ábrándozzanak elérhetlen boldogságról, családi életéről, kis babákról és — egy másik fél fülről.

De itt az ideje, hogy szóljunk már a fülesekről is.

Ezek szintén több csoportba oszthatók, lévén az egyiknek kicsiny füle, a másiknak pedig akkora, hogy ha Bálám szamara meglátná, valószínűleg megszólalna másodszer is örömeiben vagy ijedtében. Egy csinos kis elegans fül mindig di-

csőséget szerez gazdájának, nemkülömben a nagy is. Az olyan középszerűt, sem nem nagy, sem nem kicsiny, az érdekes, nem emelkedik ki a hétköznapiasság porából, s ép azért háttást nem is tesz. Egy nagy fül imponál akár milyen nagy társaságban, a piczinyke pedig a tisztelő bámulat tárgyát képezi.

Általában véve a nagy fül mindenütt gúny tárgya, s a füles élezelődök sületlen és fületlen tréfáinak célpontja. S miért? Azért mert az ember épen ezen organuma által hasonlít a számárhoz, a butaság példaképehez. Most az a kérdés; hogyan kapta a számár hosszú fület? „I mondóm.

Befejezte az Ur a teremtés nagy munkáját, s Adám által nevet adatott az állatoknak. Másnap aztán megkérdezte mindenik, állatot hogy mi a neve? előjött mindenik s megmondta szépen, hogy öt lajhárnak, kecskének, vagy lónak hívják.

Legutóljára jött a számár, s ez a szerencsétlen elfeledte nevét. Az Ur tehát megfogta a csacsi fülét, jó hosszúra nyújtotta, miközben így szólt: „Nő te számár, hogy máskor el ne feledd, mi a neved, mindig ily hosszú lesz a füled, emlékeztető jelül, hogy te vagy a számár.“ És azóta tudja ám a számár, hogy mi az ő neve, — tessék csak megkérdezni tőle.

Ime! így kapta a számár a hosszú fület, így lett a butaság prototypona, s ezért szégyenlik magukat azok, kiket a természet nagy fülekkel áldott meg, mert ez által hasonlók az előbb említett deli állathoz.

Pedig mily oktalan ezen urak szégyenkezése! Hisz a nagy fül rendesen a lágyszé jele. Ezt fizikai okok is bizonyítják. A nagy fül több hangrezgést fog fel, mint a kicsiny és így tisztábban megért mindent, mint az, ki kicsiny füllel rendelkezik. Ez áll különösen a külső benyomások befogadását illetőleg.

Allitásonmat bizonyítja a történelem is.

Hannibal, Caesar lángelmék voltak, de a történelem szerint (saját becses történelmi karczolataim alapján) akkora fülel valának felruházva, hogy nagy melegben legyezőül is használhatták. A szerelmes Petrachá fülelnek barátságos árnyékában tudott legjobban ábrándozni, s itt írta legszebb szonettjeit.

S kérdem: miért ítelt oly helytelenül Midás király a Pán és Apolló által rendezett hangversenyen?

Azért, mert apró kis fülei voltak, s így a ezithera mélabús hangjait nem vette ki tisztán, nem is méltatta tehát az őt megillető babérra; míg az ostoba Pán fülrekesztő (furyájának) hangjait nagyon is jól halotta, már csak azért is, mert hangja erősebb volt, mint a eziteráé, Pánnak ítélte a győzelmi koszorút. Apolló azonnal észrevette, hogy mi a hiány Midásnál, oda ment tehát, megfogta füleit, s jó hosszúra nyújtotta, hogy máskor több hangrezgést fogván fel, helyesen ítéljen. Ime az istennői bölcseség!

Miért szégyelnék tehát magukat, kedves olvasóim, ha talán a rendesnél kissé nagyobb halló eszközzel lennének ellátva? Ez csak a „kevesbbé felvilágosult“ egyéniségek előtt lehet tréfa és gúny tárgya; a mély gondolkozásu, tapasztalt bölcsék épen ezen organumból ismerik föl önökben a hatalmas szellemi szikrát, s mindenkor a tisztelet bizonyos nemével tekintenek önökre, s nagy tudományuk daczára is kénytelenek meghajolni az önök szellemi elsősége előtt, s mig önök

Ájtatos imáikban mindennap arra kéri a gondviselést, hogy szabja kisebbre ezt a drága jószágot, addig e böles férfiak épen azért könyörögnek, hogy vajha legalább kétszer akkora fülök lehetne, mint egy tisztességes számarnak.

Ne szégyenljék tehát magukat, nagy fülti olvasóim, hanem becsüljék meg e drága adományt, mert ellenkező esetben elvételük önöktől, s eljön az óra, mikor visszakívánnák, de már akkor késő lesz, mert más, érdemdúsabb egyén nyerte el méltó jutalmául.

Kisebb közlemények.

Rubrika kalászatok.

— Közli: **Tözsér László** —

XIII. A mise részei: a) Gloria.

A mise változható részéről s azon rubrikákról és dekretumokról fogok e szám alatt szólani, melyek a mise mondásánál különösen szem előtt tartandók. Igaz ugyan, hogy a Directoriumban a napról vett misék (Missae secundum ordinem officii, lásd XII. sz. kalászat IV. pontját) részei pl. a Gloria, Credo, Praefatio stb. esetről-esetre jelezve vannak, de mégis hasznos, sőt szükséges magának a miséző papnak is az ezek használására vonatkozó főbb elveket bár röviden ismerni; mert hányszor nem történik meg, hogy a misézésre készülő pap megnézi otthon Directoriumát s míg a templomig érne, elfelejti, hogy kell vála-e Gloria, s mikor az oltárra fellépett, akkor veszi észre, hogy a Gloria felett való töprenkedésében a Credo is hasonló sorsra került memoriájában — azt is elteledte. S ilyenkor mi segíti ki a papot zavarából? — a lelkiismeretes és rubrikaszerető papot vagy csak az, hogy visszatérve újra megnézi a Directoriumot, vagy csak az, hogy rubrika ismeretét kéri számon: tertium non datur — csakis az oly papnál, ki tetszése szerint összetákolhatónak tartja a szent misét s az ilyen csak oly ritkán találja meg a helyes és rubrika szerint való expedienst, mint a — vak tyúk a szemet. Ilyen esetekben milyen jó lenne egy rövid, velős regula, mely az illetőt utasítsa ha járatlan, figyelmeztesse ha elfeledte, rendreutasítsa ha szükséges. Ilyen rövid regulákba szándékozom foglalni mindazokat, miket a pastorálisokban per longum et latum látunk tárgyalva.

Vegyük tehát rendre a mise részeit.

I. Judica, Introitus, Kyrie. Ezekről itt bővebben nem is szólok, mert ezeknek változása az illető misékben pontosan jelezve van.

II. Gloria. Ez már aztán nagyobb figyelmet érdemel. Hogy milyen misékben kell Gloria, s milyenekben marad el: Schübch a lehető legrövidebben így válaszolja meg: „A Gloria elmarad, ha az officiumban nincsen Te Deum.“ Lelkip. E szabályt én a következő latin rimes regulába foglaltam magannak, hogy könnyebben megtudjam jegyezni:

„Te Deum“ dicto

„Gloria“ dicitó!

magyarul:

„Te Deum“ ha vála,

Kell akkor „Gloria“!

Ez nem vers ugyan, de rimes regula; mert nem a költészetnek akarék ezzel szolgálni, hanem a memorián segíteni.

— Hogy aztán e regula alul is van kivétel, nagyon természetes lehet, mert szabály nincsen kivétel nélkül. Hogy nagyesőtörtökön, nagyszombaton nincs Te Deum s mégis van Gloria, az már a Missale illető helyén is van jelezve; elmarad a buzaszentelési ferialis misében és keresztjáró napokon, nemkülömben a gyászmisékben és a privat-votivmisékben (a privat-votivmisék Gloriájáról külön kalászatban fogok majd szólani). De mindeme kivétel csak megerősíti e figyelmeztető nagy regulát: „Te Deum“ dicto „Gloria“ dicitó!

Ha valamelyik papnál néha talán megtörténnék, hogy a Matutinumot valamely napon el kellene mulasztania s így az illető nem tudhatná, hogy volt-e az officiumban „Te Deum“ s így a misében kell-e Gloria: ez okból ide iktatom a „Te Deum“ szabályait és a Breviarium rubrikáiból. „Te Deum“ mondatik az officiumban — s így „Gloria is mondanó a misében „in omnibus Festis et per Octavas, in Dominicis a Pascha Resurrectionis inclusive usque ad Adventum exclusive, et a Nativitate Domini inclusive usque ad Septuagesimam exclusive, et in omnibus Feriis temporis Paschalis“ (Rubr. Breviar. XXXI. n. 1.). E napokon tehát az officiumban „Te Deum“, a misében pedig „Gloria“ kell e főszabály szerint: „Te Deum“ ha vála, kell akkor „Gloria“!

De a Breviarium rubrikája magyarázatképen azt is mondja, hogy „Non dicitur (Te Deum) in Dominicis Adventus et a Septuagesima usque ad Dominicam Palmarum inclusive, usque in Feriis extra tempus paschale (Rubr. Breviar. XXXI. n. 2.). E rubrika szerint az adventi és nagybőjti vasárnapokon nem mondatik „Te Deum“ s a misében sem kell „Gloria“

Egy-két szót még a „Gloria“ éneklésének tonusáról. A Missale négy féle tonust ad: 1) in Festis solemnibus et duplicibus; 2) de Beata; 3.) in Dominicis et festis semid; 4) in simpl. Az 1.) tonus énekelendő a dupl. I et II. Class. nemkülömben a dupl. majus és minus (= dupl.) ünnepeken — egyszóval a duplex-féle ünnepeken; a 2.) tonus használandó Mária ünnepein, nemkülömben a Mária votivmiséiben, karácsony ünnepén, Urnapján s ezek oktávái alatt — általában mindakkor, midőn a praefatio de Beata vagy de Nativ. vendő (S. R. C. 25. Maji 1877); a 4.) tonus használandó a simpl. ünnepeken és feriakon. — A „Gloria“ tonusára általános szabály az lehet, hogy!

„Praefatio qualis,

Gloria est talis“

magyarul:

Nézd a Praefatiojat,

S úgy zengd el a Glóriát!

Omnia Ad Majorem Dei Gloriam:

— **Egy derék székely család.** A székely nép legszebb jellemvonása a benső vallási meggyőződés. Ezen magasztos érzelmének, mely szívével mintegy össze van forrva, külső tényeiben is szép, lélekelelő jeleit adja.

A hitbuzgóság egy ily ritka példáját akarom nyilvánosság elé hozni, a mely napjainkban igazán esemény számba mehet.

— Folyó hó 7-én a mint az oltárhoz mentem, hogy a vérontásnélküli szentáldozatot az egek Urának bemutasam, azon egy igénytelennek látszó levelet pillantottam meg, egy

előre azonban félre tettem. Szent misémet elvégezvén, a levélkét megvizsgáltam s annak egyik oldalán ezen valóban benső hitsugalta szöveg volt olvasható: „Ajánlat a szent Atyának Fogadja szent Atyánk ezen összeget, a melyet egy kilenez éves földműves házaspár küld, s adja reánk szent áldását, hogy az élet viharában el ne vesszünk, s boldogul muljunk e világból, 20 frt írva husz forint.”

A levél másik oldalára pedig ez volt írva: „Romában a Pápa Ő szentségének.”

Felbontottam a levelet s abban csakugyan 20 frt volt csomagolva. (Az összeget a szent Atyához való juttatás véget a „Magyar Allam” szerkesztőségéhez küldöttem fel.)

. . . . A derék családnak ugyanis a többi hivekkel együtt — tudomására jött, hogy az április 23-iki rémes löporrobbanás nagyon megrongálta Róma nagyszerű templomait, miért is ezen összeget az okozott kár némi fedezésére ajánlotta fel; szerénységéből nevét is elhagatta, nem keresvén mást nemes tetteivel mint Isten dicsőségét.

Mindezen szép vonások, melyek a szeretett tanának ékes virágai, megérdemlik, hogy a nyilvánosság elé kerüljenek annál is inkább, mert igazolják azon mondás igazságát is, hogy a lelkész élet tövisi között rózsák is teremnek. . .

Midőn soraimat befejezem, kívánom, hogy ezen vallását igazán szerető, buzgó családnak teljesítse Isten legszebb óhaját: adjon az élet viharában erősítő kegyelmet, a földi zarandoklás végén pedig midőn a jó harezot jutalom követi örök üdvöt. Zetelakán, 1891. jun. 9.

K a c z a I s t v á n s. lelkész.

— **Kegyelmes püspök urunk** ő exciája bérmatujából f. hó 11-én szerencsésen vissza érkezett székvárosába.

— **A helybeli róm. kath. főgymnasiumnál** tartott érettségi vizsgálatok f. hó 8. és 9-ik napjain Nsgos Finály Henrik h. tankerületi-főigazgató jelenlétében és elnöklété alatt folytak le. A jelentkező 24 tanuló közül jól 3, 19 egyszerűen éret. Megbukott 2 tanuló.

— **A károlyfehérvári** Püspöki Lyceumban tartandó vizsgák rendje az 1890—91-ik tanév második felében. Junius 13-án az előadások beszüntetése. Junius 17-én a III és IV évi theologusok vizsgája az Agazatos hittanból. Junius 19-én az I és II. évi theologusok vizsgája az Ószövétségi-szentírás-tudományból. Junius 22-én a III. és IV. évi theologusok vizsgája az Erkölestanból. Junius 24-én délelőtt az I. és II. évi theologusok vizsgája az Egyetemes egyháztörténelemből. Junius 24-én délután az I. II. III. és IV. évi theologusok vizsgája a Német Nyelvből. Junius 27-én az I. és II. III. évi theologusok vizsgája a Bölcsészettől. Junius 27-én délután osztályozás. Junius 29-én „Te Deum”. Felsőbb jóváhagyással az igazgatóság.

— **Nyilvános köszönet.** Balló János, gy.-csomafalvi

lelkész, lapunk utján mond köszönetet a pozsonyi és bécsi első oltáregyletnek, melyek ft. Both Ferenc és Max Tivadar urak közbenjárására mintegy 200 frt. értékű egyházi ruhát ajándékoztak a csomafalvi templomnak.

— **Jézus Szentséges Szíve ünnepét.** Gyergyó Szt.-Miklós hitközsége ez idén megható áhitattal és fényvel ülte meg. A hitközség lelkivezetőinek régi óhaja vala Jézus Szíve társulatának zászlóját kitűzni, s mert a sorrendben következő nagybőjti szónok t. Lukács Vilmos segédlelkész lelkészen, szívből szólott a Szívről a szívekhez, emez óhaj annyira ezéltöz jutott, hogy Jézus Szt. Szíve ünnepén már a püspökileg jóváhagyott és pápai diplomával megerősített ifjú társulatra rá lehetett tenni a koronát. „Sicut cervus ad fontes aquarum” oly égi vágygyal sorakoztak a 600-nál többet számláló tagok az Ur oltárához, hogy elébb a bűnbánat szentségében megfűrésztött szívüket hódolatuk jeléül a legisztabb Szívnek feláldozzák. $\frac{1}{2}$ 11 órakor a könnyekig meghatót plebános és a társulatnak igazgatója ft. Ferencz Károly teljes segédlettel szt. misét mondott, mely alatt a leánynevelde növendékei elragadóan szép énekeikkel az áhitatot nagyban emelték. Mise után a társulat zászlójának kibontója Lukács Vilmos tartalomdús és szívreható sz. beszédet tartott Jézus szt. Szíve szeretetéről, melynek eredménye az lett, hogy még sokan jegyeztették be magukat a szt. sziv társulatába. Ama tény, hogy a hivek — kor és némi különbség nélkül — oly lelkesülten társultak a szt. sziv zászlója alá; elég biztosíték nekünk arra nézve, hogy őseitől öröklött szt. vallását a székelynek nem szándékozott áruba bocsátani. Csalogasson bár az új vallások bármelyik vezére, neked édes székely népem azt tanácsoljuk a költővel:

Szívöd magadba Jézus Szíve lángját,

Hadd gyulaszson szent sugára

S ha hitedet gunyolodva bántják,

Kelj ki bátran oltalmára!

Vértanuk utódja, légy erős esatádon:

Jézus édes Szíve szeressen, megáldjon!

— **A sz.-udvarhelyi róm. kath. főgymnasiumlan** az 1890—91. tanév végén tartandó Nyilvános vizsgálatok sorrendje: Jun. 15-én az I. V. VI. VII. osztály a vallástanból a rajzteremben. II. III. IV. osztály a vallástanból az Iső osztály tantermében. Jun. 16-án a VII. oszt. a magyar nyelv-, bölcészet- és politikai földrajzból a rajzteremben. A VI. osztály a történelem-, természetrajz- és mennyiségtanból az I. osztály tantermében. Jun. 17-én az V. osztály latin-, görög-, magyar- és németnyelvből a rajzteremben. A IV. osztály a történelem-, természetrajz és mennyiségtanból az I. oszt. tantermében. Jun. 18-án az VII. oszt. a mennyiségtan- és természettanból saját osztban. A III. oszt. a történelem-, politikai- és természettani földrajzból és mennyiségtanból az I. oszt. tantermében. A II. osztály a latin- és magyar nyelv- és rajzteremben. Jun. 19-én a VI. osztály a magyar-, görög-, latin- és németnyelvből az I. oszt. tantermében. Az I. oszt. a rajzoló-geometria-, földrajz és számtanból a rajzteremben. Jun. 20-án a VII. osztály a latin-, görög- és németnyelvből saját osztban. Az V. osztály a történelem-, természetrajz és mennyiségtanból az I. oszt. termében. A IV. osztály a latin-, magyar- és németnyelvből a rajzteremb. Jun. 22—23-án a VIII. osztályt végzett tanulók szóbeli érettségi vizsgája. Jun.

24-én a III. osztály a latin-, magyar- és németnyelvből saját tanterm. A II. osztály a földrajz-, számtan- és rajzoló geometriából, az I. osztály tantermében. Az I. osztály a latin és magyar nyelvből a rajzteremben. Jun. 25-én d. u. 3 órakor az összes ifjuságnak tornavizsgálja. Jun. 26—27-én magánvizsgálatok. Jun. 29-én 8 órakor hálaadó istentisztelet és évszázadi ünnepély. Ezen vizsgálatokra, valamint a tanévet bezáró ünnepélyre a t. szülöket és tanügybarátokat tisztelettel meghívja Sz. Udvarhelyt, 1891. június 1-én. Az igazgatóság. A vizsgálatok naponként 7 órakor kezdődnek.

— **A brasói róm. kath. főelemi iskolában** az 1890/91-ik tanévet bezáró közvizsgálatok következő rendben tartatnak meg: Junius 23-án délelőtt 8—12-ig a IV. fiu-osztály. Délután 3—6-ig a III. fiuosztály. Junius 24-én délelőtt 8—12-ig a II. fiuosztály. Délután 3—6-ig az I. fiu-osztály. Junius 25-én délelőtt 8—12-ig a III—IV. leány-osztály. Délután 3—6-ig a II. leányosztály. Junius 26-án délelőtt 8—12 az I. leány-osztály. Délután 3—6-ig a bolgár-szegi iskola. Junius hó 29-én délelőtt 1/2 8 órakor ünnepélyes „TE DEUM“ ezután a rajzteremben záró-ünnepély, mire az érdemsorozatok felolvastatnak s a jutalmak kiosztatnak. A t. ez. szülők és tanügy-barátok a vizsgálatokra tisztelettel meghívotnak. A jövő tanév 1891. szeptember hó 1-én veszi kezdetét. Az igazgatóság.

— (10) **Pályázat.** A kaáli rom. kath. kántor-tanítói állomás megüresedvén arra ezennel pályázat nyitattik. Ezen állomással járó jövedelmek a következők: 1) A püspöki uradalmi pénztárból 50 frt, évnegyedes részletekben. 2) A szegény papok s kántorok alapjából 20 frt. 3) Tandíjból, minden gyermek után 40 krt. számítva 10—12 frt. 4) Kepéből 22 kalangya buza, 17 kalangya zab, 73 liter véka szemes török buza. 5) A kaáli temetési stola megváltására alapított magtárból 20 lit. véka szemes törökbuza, a fiók egyházakból kézpénz stola fizetés. 6) A kántor-tanítói jó minőségű és minden évben használható tagosított szántóföld terület 6—7 kat. hold; van ezenkívül 3 szekér szénát termő kaszáló hely. 7) Alkalmas lakás, mely áll 1 konyha, 2 szoba, 1 nyárikonyha és sütőház, 1 istállóból szép nagy veteményes kerttel. 8) Mellékjövödelmek. A megválasztott k.-tanító kötelessége az összes k.-tanítói teendőkön kívül a hétköznapi harangozás. Ha azonban a megválasztott a harangozóságot magára vállalja ennek 20—25 frtnyi jövedelme is őt fogja illetni. Képezde végzet tanító jelölt is pályázhatik; s azon esetben ha egy év alatt tanképesítő vizsgát tesz és a hivatás tetszését kinyeri, állandóan alkalmaztatni fog a megválasztott. Pályázni akarók felkérhetnek, hogy a kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi július 19-ig alulírtthoz adják be. Személyesen jelentkezés előnyt nyújt. Kaál (u. p. M.-Vásárhely) 1891 május 31-én. Tompos Mátyas, lelkész, iszk. elnök.

— (11) **Pályázat.** A máréfalvi (Udvarhelymegye) róm. kath. kántortanítói állomásra, — mely Salamon Márton elbocsátása folytán üresedésbe jött ezennel pályázat hirdetteik. Jövedelme a hitközségtől: 60 kalangya ős, 60 kalangya ta-

vasz, 8 öl kemény tűzifa, 30 véka rozs, 30 véka zab, 708 □ szántó, 6 kataszteri hold, 892 □ rét, 1392 □ erdő, 19 frt stol, 22 frt ospora, tandij: 15 frt a tanítói alapból 5 frt. 88 kr. a Szt József-társulati alapból 8 frt 6 kr. a szt. mise alapból: 2 frt 76. kr. Lakásban van 2 szoba 1 kamara és pince gazdasági épületei kellő karban. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi június hó 29-ig alulírtthoz küldjék be s személyesen is jelentkezzenek. A megválasztott k.tanító egy próbaév sikeres eltelte után leendő véglegesen megerősítve. Máréfalván 1891 május hó 8-án u. p. Udvarhely. Ráduly Lajos isk. sz. elnök.

(12) **Pályázat.** A máréfalvi segéd k.tanítói állásra is ezuttal szintén pályázat hirdettetik. Jövedelme: 59 klyga rozs, 64 klyga zab, 20 véka rozs, 21 véka zab, a szt. mise alapból: 1 frt 69 kr. A szt. József társulati alapból: 4 frt. 13 kr. a tanítói alagból: 5 frt 88 kr. Stola után 16 frt, tandij 21 — 15 frt, osporában: 17 frt 4 kr, 22 szekér kemény tűzifa, 3 terü szénát termő rét, az iskola udvarán egy jókora nagyságu veteményes, ugyszintén a faiskola helyiségében és a kántortanítóval együttesen veteményes, a község pénztárból széna váltság ezimen 20 frt. o. é. Az iskola épületében csinos lakás, 1 szoba, egy kamara és egy pince. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi július hó 12-eig alulírtthoz küldjék be; személyes jelentkezés előnyt nyújt. A megválasztott segéd k.tanító kötelességeivel van köve a harangozás és a sekrestyési teendők végzése. Máréfalván 1891 Május hó 8-án u. p. Sz. Udvarhely, Ráduly Lajos isk. sz. elnök.

— **Pályázat.** (13) A Kiskapuson (Nagyküküllőmegye) ürességben levő róm. kath. kántortanítói állomásra, ezennel pályázat hirdettetik. Két szobából álló szabad lakás van nyári konyha és pince. Ezen kívül az udvarán istálló sertés-öl, kut és 825 □-öl házi veteményes kert. Évi jövedelme: 1, a hivatástól párbér ezimen mintegy 60—70 véka szemes törökbuza. 2, tilólt kender mintegy 12 kalangya. 3, a község erde.éből 1 öl kemény tűzifa és egy öl galy. 4, egy drb. régi 4 vékás szántóföld, mely minden harmadik évben parlagul marad 5, szabad legeltetés. 6, stola mintegy 5 forint. Továbbá rendes kézpénzben: 7, az erdélyi róm. kath. elemi iskola alapból 120 frt. 8, Kollonich alapból 48 frt 82 kr. 9, püspöki segély 50 frt. A rendes kántortanítói teendők mellett, köteles leendő a kinevezett kántortanító hétköznapiakon harangozni és vásár- s ünnepnapokon a szent Rozsafaűzért a templomban imádkozni. Pályázók kereszt- és kántortanítói oklevéllel s szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványaikat folyó évi július hó 15-ig alulírtthoz küldjék be. Kfehervárott, 1891. jun. hó 12-én. A püspöki hivatal.

Szerkesztői üzenet

— *Jáorosy* kijelenti, hogy a „Gyulafehérvár“-ban Kaufmann Sándor által aláírt czikkre, habár műértői képességét kétségbe vonták és hazafiságát a borgöz mystikus homályával iparkodtak elsötétíteni, nem tartja szükségesnek válaszolni.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ANTAL.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VASS ALBERT, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárott.